

به نام خدا

الگوهای تدریس در مدارس

مولفان :

بهنام بیات مختاری

معصومه خزائیلی

رویا احمدی کیان

محمد دلفی

مهرشاد شربی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

عنوان و نام پدیدآور: الگوهای تدریس در مدارس / مولفان بهنام بیات مختاری ... [و دیگران].
مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۱۰ص.: مصور(رنگی).

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۸۸-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مولفان بهنام بیات مختاری، معصومه خزائیلی، رویا احمدی کیان، محمد دلفی،
مهرشاد شربی.

یادداشت: کتابنامه:ص.[۱۰۹]-۱۱۰.

Teaching -- Methodology

موضوع: تدریس -- روش شناسی

Effective teaching

تدریس اثربخش

شناسه افزوده: بیات مختاری، بهنام، ۱۳۸۰-

رده بندی کنگره: LB۱۰۲۵/۳

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۱۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۷۴۳۳۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: الگوهای تدریس در مدارس

مولفان: بهنام بیات مختاری - معصومه خزائیلی - رویا احمدی کیان

محمد دلفی - مهرشاد شربی

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زبرجد

قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۸۸-۷

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه.....
۱۰	ویژگی های معلم موفق
۱۰	الف) ویژگی های نفسانی:
۱۱	ب) ویژگی های رفتاری
۱۲	ارزشیابی
۱۳	انواع ارزشیابی
۱۳	روش های ارزشیابی
۱۴	مفهوم تدریس:
۱۵	شرایط یک تدریس اثر بخش:
۱۵	راهکارهای کاربردی یک تدریس اثر بخش
۲۰	رهنمود های لازم برای معلمان
۲۲	روش تدریس
۲۳	روش تدریس سنتی
۲۳	روش تدریس نوین
۲۴	محاسن و مزایای روش تدریس نوین
۲۴	مقایسه روش های تدریس نوین و سنتی
۲۴	معمولا در تدریس سه ویژگی وجود دارد
۲۵	روش های مناسب تدریس ایران
۲۵	تدریس خصوصی
۲۶	تقسیم بندی روش های تدریس
۲۶	روش سقراطی
۲۷	روش نظام مکتبی
۲۷	آزادی سنی

۲۷ آزادی شروع
۲۷ آزادی مدت تحصیل
۲۸ روش توضیحی
۲۸ نکات مهم در روش تدریس توضیحی
۲۸ روش سخنرانی
۲۹ مراحل سخنرانی در تدریس
۲۹ مزایای روش سخنرانی
۲۹ معایب روش سخنرانی
۲۹ روش تدریس اکتشافی
۳۰ مزایای روش تدریس اکتشافی
۳۰ معایب روش تدریس اکتشافی
۳۰ روش حل مسئله
۳۱ مراحل روش حل مسئله
۳۱ مزایای روش حل مسئله
۳۱ روش نمایش
۳۲ تدریس با انگیزه
۳۳ الگوی تدریس / الگوی عمومی تدریس
۳۳ الگوی عمومی تدریس
۳۴ تعریف روشهای تدریس
۳۴ روش نمایشی (نمایش علمی) / روش
۳۴ مراحل اجرای روش نمایشی
۳۵ محاسن و محدودیتهای روش نمایشی
۳۵ روش آزمایشی (آزمایشگاهی)
۳۷ روش بحث گروهی
۳۹ روش تدریس را می توان به دو گروه عمده تقسیم کرد:
۴۰ علاقه به تدریس و موفقیت در تدریس خصوصی و گروهی
۴۱ چگونگی داشتن یک تدریس موفق و عالی

- ۴۱..... روش های پرورش خلاقیت در کلاس های تدریس خصوصی و گروهی
- ۴۲..... انواع روش های تدریس
- ۴۳..... عوامل موثر در بهبود کیفیت تدریس
- ۴۵..... روش تدریس مبتنی بر نیازهای دانش آموز
- ۴۷..... بهترین روش تدریس کدام است؟
- ۴۹..... روش تدریس نمایشی؛ رایج ترین روش تدریس
- ۵۰..... روش تدریس اکتشافی؛ از دیگر روش های تدریس
- ۵۱..... روش تدریس مشارکتی؛
- ۵۲..... مراحل روش تدریس کاوشگری عبارتند از:
- ۵۲..... روش تدریس بحث گروهی یکی از روش های فعال تدریس
- ۵۳..... مراحل اجرای روش بحث گروهی
- ۵۴..... مهارت های معلم تضمینی برای کسب درآمد از تدریس خصوصی
- ۵۵..... فن بیان در تدریس
- ۵۶..... تاثیر فن بیان در تدریس
- ۵۶..... چگونه فن بیان خوبی در تدریس داشته باشیم؟
- ۵۷..... با صدای بلند و رسا صحبت کنید
- ۵۷..... خیلی آرام و یا با سرعت صحبت نکنید!
- ۵۷..... یکه کلام نداشته باشید
- ۵۸..... با شاگردان خود ارتباط چشمی خوبی بگیرید
- ۵۸..... ابهت و کاریزما داشته باشید
- ۵۹..... کلاس تان را خشک برگزار نکنید!
- ۵۹..... دانش آموزان خود را به خوبی بشناسید
- ۶۰..... خود را به مطالب مسلط نشان دهید
- ۶۰..... تا می توانید خلاصه و کامل صحبت کنید
- ۶۰..... یادتان باشد همه، افراد پرنرژی را دوست دارند
- ۶۱..... فن بیان در روش تدریس

- ۶۲..... بهترین راه تقویت فن بیان
- ۶۲..... اهمیت فن بیان برای معلمان
- ۶۳..... چگونه فن بیان خوبی در تدریس داشته باشیم؟
- ۶۳..... تاثیر تن صدای معلم در تدریس
- ۶۴..... سرعت کلام
- ۶۵..... نقش صدای معلم در فرایند تدریس
- ۶۷..... تأثیر زبان غیر کلامی در تدریس
- ۶۸..... علائم غیر کلامی
- ۶۸..... درست ارتباط برقرار کنید
- ۶۹..... از زبان غیر کلامی بجا استفاده کنید
- ۷۰..... رفتار کلامی و غیر کلامی چیست؟
- ۷۰..... ارتباط کلامی
- ۷۱..... ارتباط و رفتار غیر کلامی
- ۷۲..... اهمیت ارتباط و رفتار غیر کلامی در تدریس
- ۷۲..... فواید ارتباط و رفتار غیر کلامی در تدریس
- ۷۳..... ویژگی های ارتباط غیر کلامی
- ۷۵..... انواع مهارت های غیر کلامی
- ۷۵..... توجه به زبان بدن
- ۷۶..... دقت به لحن و آهنگ گفتار
- ۷۶..... حالت چهره
- ۷۶..... تماس چشمی
- ۷۶..... لمس کنید
- ۷۶..... حرفه ای ترین روش یادگیری رفتار غیر کلامی در تدریس
- ۷۶..... سوالات متداول درباره رفتار غیر کلامی در تدریس
- ۷۷..... ارتباط و رفتار غیر کلامی یعنی چه؟
- ۷۷..... چرا یادگیری مهارت های کلامی و غیر کلامی اهمیت دارد؟
- ۷۷..... اهمیت ارتباط و رفتار غیر کلامی در تدریس چگونه است؟

- ۷۷.....خصوصیات یک معلم خوب در نظر سنجی یونسکو
- ۸۴.....معلم خوب از دیدگاه ابوعلی سینا
- ۸۵.....ویژگیهای معلمان اثر بخش و جذاب
- ۸۷.....تعدادی از خصوصیات دیگر یک معلم خوب و نمونه
- ۸۸.....چگونه یک معلم خوب باشیم و کلاس جذاب تری داشته باشیم؟
- ۹۰.....خصوصیات و ویژگی های یک معلم شایسته:
- ۱۰۱.....نقش صدا و بیان معلم
- ۱۰۱.....آماده سازی ذهنی دانشآموزان
- ۱۰۲.....مهارت پرسش:
- ۱۰۳.....مهارتهای غیر گفتاری:
- ۱۰۳.....مهارت تشویق و تنبیه:
- ۱۰۴.....مهارت ترغیب و تشویق دانشآموز به مطالعه، تمرین و تکرار:
- ۱۰۵.....مهمترین هدفهای مطالعه از نظر متخصصان به قرار زیر است:
- ۱۰۶.....مهارت دادن تکلیف شب:
- ۱۰۹.....منابع

مقدمه

روش تدریس از محدوده ی علوم «روش شناختی» است که بیشتر جنبه ی کاربردی دارد و براساس خلاقیت و نوآوری فرادهنده شکل می گیرد، اما در نوشتار حاضر مواردی جهت بهینه سازی تدریس مطرح می شود که حاصل تجارب مدرّسان موفق بوده و با قوانین کلی علمی و عقلی سازگار است. از جمله موارد مهم در امر تدریس «تحلیل آموزش» است به این معنا که معلم پیش از آغاز سال تحصیلی در سه نکته ی مهم و اساسی متمرکز شده و مطابق آنها برنامه ریزی کند:

الف) تحلیل محتوای متن آموزش و تنظیم و دسته بندی مطالب براساس محتوا و زمان.

ب) تحلیل ابزار کمک آموزشی با توجه به امکانات موجود و محتوای موردنظر.

ج) تحلیل روش تدریس با توجه به شناخت سطح مخاطب، زمان تعیین شده و محتوای آموزش.

از مجموعه ی این عملیات در روانشناسی تربیتی و فنون تدریس با عنوان «مهارت های پیش از تدریس» یاد می شود. معلم با بررسی محتوا و ابزار کمک آموزشی موجود و متناسب با محتوا و انتخاب روش تدریس متناسب با محتوا و ابزار موجود می تواند سال تحصیلی را با اعتماد و اطمینان کامل آغاز کرده، از ابتدای دوره ی آموزش به رفع نواقص آن بپردازد.

ویژگی های معلم موفق

یکی از مباحث مهم در روش تدریس، ویژگی های معلم است که در نوع ارتباط و با فراگیران و ایجاد یادگیری بسیار مؤثر است. به نظر می رسد که خصوصیات معلم را می توان در دو بخش مورد بحث و بررسی قرار داد:

الف) ویژگی های نفسانی:

از جمله ویژگی های نفسانی معلم می توان به اخلاص اشاره نمود. معلم مخلص، مشکلات را برای رضای خدا تحمل کرده، با نگرش الهی به مسائل می نگرد. او به شاگردان خود از آن جهت که محتاج تعلیم و هدایت هستند و خداوند بزرگ آنها را به دانایان قوم سپرده است، می نگرد و همچون مادر یا پدری دلسوز برای حل مسائل و مشکلات آنان تلاش می کند. تواضع صفت دیگری است که موجب جذب شاگردان می شود، زیرا کسی که متواضع باشد، خداوند او را در مقام بالایی قرار می دهد (رفعه الله من تواضع و وضعه الله من تکبر). معمولاً هر چه میزان دانایی و علم افراد بالا می رود، تواضع آنان نیز بیشتر می شود، زیرا دانسته های خود را با ندانسته ها مقایسه می کنند و می فهمند که جهل شان بیش از علم شان است، چنان که سقراط حکیم می گفت: «من عالم ترین انسان ها به جهل خویش هستم. عزت نفس و به عبارتی اعتماد به نفس نیز از ویژگی های نفسانی معلم است که باید در وجود خود نهادینه سازد. هر فردی با کم کردن فاصله ی «خود واقعی» خویش و «خود ایده آل» می تواند میزان عزت نفس خود را افزوده، از خودکم بینی و کم رویی نجات یابد.

طهارت روح نیز از ویژگی های نفسانی معلم است که با دائم الوضو بودن و ارتباط های متعالی با منابع معنوی می تواند این ویژگی را ایجاد کند و یا تقویت بخشد. صفای باطن معلم باعث صدور انرژی معنوی از سوی او به فراگیران می شود و موجب می گردد که ارتباط روحی و عاطفی برقرار شود و در نتیجه، به امر یادگیری سرعت بخشد. آرامش و طمأنینه که در وقار و متانت معلم نمود می یابد، ویژگی دیگری از این دست است. خلاقیت و زایش ذهنی نیز از ویژگی های نفسانی معلم است که بر اثر مطالعه ی زیاد و

ارتباطات انسانی و تفکر به نقطه ی اوج می رسد و محبوبیت او را نزد فراگیران دوچندان می کند. موارد دیگری همچون صبر و شکیبایی، قاطعیت و خونسردی نیز وجود دارد؟

ب) ویژگی های رفتاری

برخی از ویژگی های معلم مربوط به رفتار اوست. برای مثال، اعتدال رفتاری و دوری از افراط و تفریط در کلیه ی امور مربوط به آموزش و پرورش از جمله ویژگی های رفتاری معلم است که در او مشاهده می شود. ابراز مهر و محبت و علاقه نسبت به شاگردان و همکاران نیز از ویژگی های بارز یک معلم است که بازتاب این رفتار مهرآمیز، به تعیین علاقه مندی و ابراز و اظهار محبت از سوی طرف مقابل است. این رفتار موجب حکومت معلم بر قلب شاگردان می شود و مصداق بارز مثل معروفی است که «حاکم بر قلب ها باش تا بر اندیشه ها حکومت کنی. خوش رفتاری و خوش ارتباطی نیز از ویژگی های رفتاری معلم به شمار می رود و گمانه زنی شاگردان را به سود و سوی او سوق می دهد. ادب و رفتار مؤدبانه ویژگی دیگری است که در رفتار معلم باید مشاهده شود. اگر چه «ادب» حاصل سال ها تربیت خانوادگی است، اما از طریق تمرین و اکتساب می توان رفتارهایی مؤدبانه از خویش نشان داد و به حدود و حقوق دیگران احترام گذاشت و خود را مقدم بر غیر ندانست.

آراستگی ظاهری و دوری از بی نظمی و آشفتگی، چه در لباس و نوع پوشش و چه در وسایل شخصی همچون کتاب، جزوه و یا برگه های مربوط به طرح درسی، نیز در تبیین شخصیت معلم بسیار مؤثر است و باید در این موارد سعی فراوان شود، زیرا ویژگیهای مهم معلم، نظم و آراستگی اوست. از دیگر ویژگی های معلم، بالا بودن سطح علمی اوست. بدیهی است که معلمان آگاه به دانش های متعدد و متنوع، بیش از معلمانی که تنها در حد متن آموزشی مورد نظر آگاهی دارند، مورد توجه قرار می گیرند. آگاهی های سیاسی اجتماعی، عرفانی، اخلاقی، علمی و اطلاعات عمومی از موارد ضروری است که معلم باید آنها را به دست آورد.

البته ویژگی‌های دیگری نیز وجود دارد که یا زیرمجموعه‌ی فوق‌تر قرار می‌گیرند و یا به علت عمومیت و روش بودن، از آنها چشم می‌پوشیم. درخاتمه باید گفت که معلمان با تلاش و همت و توسل به اهل بیت عصمت و طهارت(ع) می‌توانند خود را به این ویژگی‌ها بیارایند.

ارزشیابی

مبحث پایانی تکنولوژی آموزشی «ارزشیابی» است. ارزشیابی به معنای جمع‌آوری اطلاعات به منظور اخذ تصمیمات مناسب است. گاه ارزشیابی از سوی معلم و در طول دوره‌ی آموزشی صورت می‌گیرد تا به فراگیر در امر یادگیری کمک کند، و گاه زمان آن از سوی مؤسسه‌ی آموزشی تعیین می‌شود تا تصمیم‌های مناسب جهت ارتقای تحصیلی فراگیر صورت گیرد و در جدول امتیازات، جایگاه او مشخص شود.

ارزشیابی علت‌های مختلف دارد که برخی را ذکر می‌کنیم:

الف) ایجاد انگیزه برای فراگیر جهت تسریع یادگیری در ابتدای آموزش.

ب) تشویق فراگیران به یادگیری و ایجاد رقابت سالم علمی.

ج) آگاهی بخشی برای فراگیر که خود را ارزیابی کند.

د) آگاهی بخشی برای فرادهنده (معلم) تا نقاط قوت و ضعف خود را در تدریس بیابد.

ه) اصلاح فعالیت‌های غیر صحیح در یادگیری.

بنابراین، با ارزشیابی است که هم فراگیر و هم فرادهنده سنجش می‌شوند و می‌توانند به اصلاح خود پردازند. البته ارزشیابی باید متناسب با اهداف آموزشی صورت گیرد تا در سایه‌ی هماهنگی این دو، تصمیمات لازم برای فراگیر گرفته شود.

انواع ارزشیابی

گاهی مانند زمان کنکور، قبل از دوره ی آموزشی، ارزشیابی صورت می گیرد تا آموزش های جدیدی متناسب با دانسته های قبلی فراگیر طراحی و تنظیم شود. این آزمون را «ارزیابی تشخیصی» می نامند و تعیین کننده ی «رفتار ورودی» فراگیر است.

گاه ارزشیابی در مراحل گوناگون یک دوره ی آموزشی صورت می گیرد. امتحان هفتگی میان ترم و حتی سئوالات ابتدای هر جلسه که مربوط به درس جلسه ی قبل است از این گروه هستند. این نوع ارزشیابی به «ارزیابی مرحله ای» معروف است. آنچه در تمام موسسات آموزشی از اهمیت بالایی برخوردار است، «ارزیابی مجموعه ای» است که در پایان هر دوره مانند ترم و پایان ثلث صورت می پذیرد و سرنوشت تحصیلی دانش آموز با امتیاز آن رقم می خورد. دو نوع اخیر، ارزیابی تعیین کننده ی رفتار خروجی فراگیر است و میزان یادگیری او را در دوره ی آموزشی مورد نظر نشان می دهد.

روش های ارزشیابی

اگر چه هر معلمی با توجه به صلاحدید و قدرت خلاقیت خویش، روش خاص خود را در ارزیابی به کار می برد، ولی به طور کلی روش های ارزیابی را می توان به سه دسته تقسیم کرد:

الف) کتبی (نوشتاری) که بیشتر ارزیابی ها با این روش است. آزمون های کتبی نیز به دو شیوه ی تشریحی و تستی (عینی) برگزار می شوند که در شیوه ی اول گاهی پاسخ ها به صورت محدود است و گاه وسیع و گسترده، یعنی معلم به صورت تحلیلی پاسخ می طلبد. ارزیابی تستی نیز به چهار شکل صحیح غلط، چندگزینه ای، جورکردنی و کامل کردنی صورت می گیرد.

ب) شفاهی (گفتاری) که محدود به مواقع خاص است. گاهی پس از آزمون کتبی، جهت کسب اطلاعات بیشتر آزمون شفاهی صورت می گیرد، مانند مصاحبه های بعد از آزمون کتبی که در برخی مؤسسات وجود دارد و گاهی اصل متن آموزشی با صلاحدید معلم به

صورت شفاهی آزموده می شود تا قدرت تحلیل و بررسی و عمق دریافت فراگیر برای معلم ثابت گردد.

ج) عملی که مربوط به متن های خاصی می شود. در مواردی که سنجش افراد به کاربرد برخی وسایل و یا به عمل آوردن یک پدیده ی تجربی منوط است، از امتحان عملی استفاده می شود، توجه به امکانات موجود در یک مؤسسه ی آموزشی از نکات مهم در این نوع آزمون است.

مفهوم تدریس:

درس دادن هرچه باشد تلاشی است چند جانبه که شامل اطلاع رسانی، پرسش و پاسخ، توضیح دادن، گوش دادن، تشویق و ترغیب کردن و مجموعه ای از فعالیت های دیگر می شود. تدریس عبارت است از هر فعالیتی از جانب یک فرد که به منظور تسهیل یادگیری فرد دیگری انجام می شود.

تدریس عبارت است از کاربرد عملی اصول و تئوری های تعلیم و تربیت در جریان آموزش به منظور کسب مهارت های علمی تدریس و اخذ کفایت و شایستگی عملی.

تدریس دو مفهوم دارد. زمانی که معلم در کلاس همه کاره است و فراگیران نقش فعال و موثری در فرایند تدریس ندارند. این یک مفهوم بسته از تدریس است. زمانی که مشارکت در فرایند تدریس، بیشتر به فراگیران مربوط است و وظایف بین معلم و فراگیران تقسیم می شود و نهایتاً تدریس را به سمتی سوق می دهد که از طریق تعامل انجام پذیرد. یک مفهوم باز از تدریس است.

شرایط یک تدریس اثر بخش:

مهمترین وظیفه معلم ایجاد شرایط یادگیری است. برای مشخص کردن شرایط یادگیری، یادگیری انواع روش ها و کاربرد آن ها برای اهداف متنوع آموزشی لازم و ضروری است و آن چه مهم تر از یادگیری روش های تدریس است، آگاهی از نحوه یادگیری دانش آموزان و کارکرد مغز آدمی است. روش های سنتی و متداول تدریس قادر به هدایت افراد به سوی یک تحول عمیق نخواهد بود بدیهی است چنانچه معلمانی کارآمد الگوی دانش آموزان باشند، راه پیشرفت و ترقی هموارتری فراروی آنان خواهد بود.

تدریس کارآمد و موثر یکی از شاخص های آموزش و پرورش پویا می باشد. معلمان در کلاس های درسی جهت تدریس و آموزش مطالب و محتوای کتاب های درسی از روش ها و شیوه های خاصی استفاده می کنند. این روش ها در کل به دو دسته روش های سنتی نظیر سخنرانی و . . . و روش های فعال نظیر بحث گروهی، حل مسأله، اکتشافی، یادگیری در حد تسلط و طبقه بندی می شوند. هر کدام به شیوه ی خاص خود و با توجه به موضوعات درسی به کار برده می شوند و معلمانی موفق هستند که شاگردان خود مطالب شناختی و اجتماعی را به خوبی عرضه می دارند و نحوه ی کارگیری موثر از آنها را می آموزند.

راهکارهای کاربردی یک تدریس اثر بخش

معلمانی تدریس اثر بخش دارند که به گونه ای مناسب، اهدافی را که مستقیم یا غیر مستقیم با یادگیری دانش آموزان مرتبط است، دنبال می کنند. جهت دستیابی به اهداف آموزشی دانش و مهارت های مورد نیاز را به دست می آورند تا بتوانند از آن ها در زمان مناسب به شیوه ی مطلوب مورد انتظار به کار گیرند. که در اینجا بعضی از ویژگی های یک تدریس اثر بخش رایج آورده می شویم.

آمادگی کامل

معلم برای یک تدریس خوب، خود از یک طرف باید از نظر جسمی، روحی و روانی و علمی آمادگی داشته باشند و از طرف دیگر مقدمات لازم برای استفاده از زمان تدریس را با آماده کردن شاگردان و فضای کلاس فراهم کند تا از این طریق کلاس درس به نحو مطلوبی اداره شود.

داشتن طرح درس:

طراحی آموزشی یا طرح درس، شامل تصمیم گیری در مورد عناصر برنامه و ارتباط آن ها با یکدیگر است. طرح درس چار چوب کاری معلم را معین می کند. و هدف از طرح درس، استفاده بهینه از زمان، تصمیم گیری در مورد مضمون و مراحل تدریس و ایجاد شرایط لازم شکل بخشیدن به یادگیری است.

استفاده از شیوه های مناسب تدریس:

اثر بخش ترین معلمان، کسانی هستند که می توانند روش های تدریس خود را تغییر دهند، یعنی روش های تدریس آن ها، آن قدر انعطاف پذیر است که می تواند به سهولت با موفقیت های مختلف تطبیق پیدا کند. در یک جلسه تدریس الزاماً نباید از یک روش تدریس استفاده شود بلکه باید از شیوه های متعددی برای تدریس موضوع مورد نظر استفاده شود. بنابراین معلم باید بر روش ها و شیوه های گوناگون تدریس، مسلط باشد و با توجه به وضعیت و مقتضیات کلاس درس از روش های خاصی استفاده کند.

مشارکت دانش آموزان در فرایند یادگیری:

معلم باید همه دانش آموزان را در تمام مراحل تدریس، اعم از شروع تدریس، ارائه و خلاصه کردن و . . . فعالانه شرکت دهد تا اداره کلاس به شکل مطلوبی صورت گیرد بدین طریق، دانش آموزان مطالب مورد نظر را به خوبی فراگیرند زیرا دانش آموزان هستند که یادگیری را محقق می سازند. برای تحقق این امر، لازم است معلم برای دانش آموزان فرصت فعالیتهای علمی نظیر: تجربه، آزمایش و مشاهده را مهیا کند، آنان را برای مشارکت در بحث های کلاس و سایر فعالیت های جمعی ترغیب کند و اجازه دهد تا در

یادگیری خود سهیم شوند. بدین معنا که باید به دانش آموزان اجازه داد درباره آن چه یاد می گیرند و نیز درباره شیوه های یادگیری خود سهیم باشند.

نظارت مداوم بر کلاس :

معلم باید توجه داشته باشد که نگاه خود را عادلانه در بین دربین فراگیران تقسیم کند زیرا فراگیران بخشی از مطالب درسی از طریق ارتباط چشمی با معلم خود فرامی گیرند.

تسلط بر مطالب تدریس:

اگر معلم احاطه کامل بر موضوعات درسی داشته باشد و برای شاگردان از نظر علمی شخص مهمی جلوه کند، شاگردان توجه خاصی به سخنان وی خواهند داشت، لذا تسلط معلم بر مطالب نقش موثری در پاسخگویی او به سئوالات شاگردان خواهد داشت.

استفاده بهینه از وقت:

معلم باید به گونه ای وقت کلاس را تنظیم نماید که وقت او بیهوده تلف نگردد. بعداً نیاز به کلاس های فشرده جبرانی نباشد. او بهتر است از مطالب غیر ضروری پرهیز نماید و طبق زمان بندی بر اساس سر فصل تهیه شده تدریس کند.

استفاده از رسانه های کمک آموزشی :

معلمان شایسته است که برای یادگیری بهتر در محیط آموزشی رسانه های مناسب با تدریس خود را انتخاب کرده و در جهت تهیه آنها و یا ساختن آن اقدامات لازم را با همکاری مسئولان به عمل آوردند. تنوع در مواد و وسایل و منابع آموزشی، روشها و تکنیک ها و فضای آموزشی از سوی آموزش را از حالت یکنواخت و خسته کننده خارج می سازد و به آن جذابیت و گیرایی می بخشد از سوی دیگر شرایط بهتری برای نوعی تکرار مفید در ارائه محتوا، مفاهیم، اصول و روشهای علمی مورد نظر فراهم می آورد.

۹- به کار گرفتن حواس و مهارتها و توانایی های مختلف یادگیرنده گان:

تحقیقات روان شناسی یادگیری و علوم تربیتی بر نقش حواس مختلف در یادگیری اشاره دارد یعنی گرچه بخشی از یادگیری از طریق حس شنوایی انجام می شود ولی بخش عمده دیگر از طریق بینایی ممکن است. حواس دیگری چون لامسه، بویایی و چشایی نیز به سهم خود در یادگیری انسان موثر است. بنابراین اظهارات انجام شده، برای افراد طبیعی، حس بینایی نقش اساسی تری در یادگیری دارد، پس از آن شنوایی، حواس دیگر در مرتبه بعدی قرار دارند. نکته حائز اهمیت این که نباید آموزش را صرفاً به شیوه های شنیداری محدود ساخت بلکه اولویت دادن به شیوه دیداری به ویژه تلفیق شیوه دید دیداری شنیداری تأثیرات مفید یاد دهی - یادگیری را افزایش می بخشد.

تناسب با شرایط وامکانات محیط و حداکثر استفاده از آن:

استفاده از فضای سبز مدارس در صورت موجود و یا استفاده از پارک های نزدیک مدرسه استفاده از برنامه های علمی تلویزیونی، از طریق ضبط قبلی برنامه یا شناسایی و استفاده از شرایط وامکاناتی که در اختیار والدین قرار داردومی تواند در اختیار کلاس فرزندان نشان قرار گیرد از جمله: اولیای شاغل و دارای مسئولیت در مراکز صنعتی، تولیدی، مخابرات، انتشارات، مراکز هنری، آزمایشگاه ها و فضاهای طبیعی و...

تناسب بارشد شخصیت و بهداشت روانی یادگیرندگان:

روش مناسب و آموزش اثر بخش آن است که علاوه بر آموزش علمی بر رشد شخصیت و بهداشت روانی یادگیرندگان نیز تأثیر مثبت داشته باشد. همچنین بهداشت روانی و درمان نیز، به مفهوم گسترده و عمیق خود، ارتباطی اساسی با آموزش و پرورش و تربیت دارد. زیرا که اهداف تربیت انسان می توان به مواردی چون ایجاد تغییرات مطلوب در افکار، نگرش ها، گرایش ها و کنش های آدمی و ایجاد تعادل در شخصیت فرد اشاره داشت. لازم است آموزش به گونه ای برنامه ریزی و اجرا گردد که در وهله ی اول مغایر با رشد شخصیت و بهداشت روانی یادگیرنده نباشد در وهله ی بعد، آموزش مطلوب آن است که حتی الامکان در تقویت چنین جنبه هایی تأثیر مثبت داشته باشد.

کاربردهای ارزشیابی تحصیلی، یادگیری و ارزیابی آن

عمده ترین هدف های پیشرفت تحصیلی عبارتند از: - کمک به شناخت نقاط ضعف و قوت یادگیرنده و میزان موفقیت وی توسط خوداو و معلم - ترغیب و هدایت یادگیرندگان جهت مطالعه و یادگیری - کمک به معلم در تعیین مرحله بعدی تدریس - پی بردن به نقاط قوت و ضعف برنامه درسی و اجزا و عناصر آن کمک به معلم در تعیین نقاط قوت و ضعف میزان موفقیت خود در امر تدریس معلمان کارآمد از مهارت های لازم برای ارزیابی دانش آموزان برخوردار بوده و قادرند میزان یادگیری شان را تعیین کنند. وسایل اندازه گیری عبارتند از: امتحانات کلاسی - تکالیف درسی یا پروژه های تحقیقاتی و ...

توانایی جذب دانش آموز:

یکی از ویژگی های معلمان کارآمد، جذب شاگردان به جلسات درس و ادامه شرکت آنان در فعالیت های یادگیری است. معلمان باکفایت می دانند که برای هر دانش آموز، درس را باید از کجا شروع کرد. آنان هر جا که لازم آید به آموزش انفرادی روی می آورند و سرعت تدریس را متناسب با پیشرفت دانش آموزان تنظیم می کنند.

پرورش مهارتهای فکری:

معلمان موفق می توانند فعالیت های آموزشی را معنا دار سازند. بدین منظور یک معلم کار آمد یادگیری جدید دانش آموزان جدیدراطوری هدایت می کنند که با دانش قبلی آنها همسانی داشته باشند تا دانش آموزان بتوانند دانش جدیدرا به نحوی منطقی در حافظه ی خود سازمان دهند.

آموزش روش تهیه گزارش خلاقانه:

روش های تهیه ی گزارش های خلاقانه نظیر آزمایش ها و گزارش ها را به دانش آموزان آموزش داده و آنها را در این راه یاری نمایید.

رهنمود های لازم برای معلمان

- ۱- در کلاس درس، تک تک شاگردان خود را مورد توجه قرار دهید و حتی نگاه خود را به طور مساوی بین آن ها تقسیم کنید، عدالت رارعايت نماييد و از تبعيض قائل شدن بين دانش آموزان بپرهيزيد.
- ۲- برای اینکه یک تدریس موفق داشته باشید از توانایی های خود از یک طرف و آگاهی از روند عملی نهفته در فرایند تدریس از طرف دیگر مطلع باشید.
- ۳- نیاز به داشتن و مجهز شدن به اطلاعات روز را در خود تقویت کنید و سعی در دانستن و عمل کردن در مسیر تحقق اهداف آموزشی داشته باشید.
- ۴- به دانش آموزان مسئولیت هایی واگذار کنید نظرات دانش آموزان را پذیرا باشید، شنونده ی خوبی بوده و به آنها اعتماد کنید.
- ۵- در کلاس درس بر ارزشیابی های مستمر مبتنی بر مدیریت کیفی در رویکرد و فرایند مدار که بیشتر به صورت کیفی است تأکید نمایید.
- ۶- در کلاس درس انعطاف پذیر بوده و تلاش مجدانه ای را برای تحقق اهداف آموزشی به عمل آورید.
- ۷- در کلاس درس قاطعیت داشته باشید و عادلانه عمل کنید و دلایل تصمیم گیری های خود را توضیح دهید.
- ۸- بر سه محور کلیدی ارتباط، صداقت، عشق غیر انحصار طلبانه و همدلی، آگاهی و تسلط کافی داشته باشید.
- ۹- سعی کنید دانش آموزان را به طور انفرادی بشناسید و سهمی از وقت و انرژی خود را در اختیار هر یک از آنها قرار دهید. با دانش آموزان رفتار محبت آمیز و مثبت داشته باشید تا در کارهای کلاسی، شاگردان را به پیشرفت و به دست آوردن اطلاعات جدید تشویق کنید.